

PRIPIS 18. DECEMBRA LETA 1974

Narodnostne razmere naših rojakov so se po letu 1970 še poslabšale (npr. pogrom proti 205 »dvojezičnim tablam« leta 1972). To pa je bil tudi osrednji razlog za opozorilo (naša nota 29. oktobra 1974) avstrijski vladi. »Revizionistično« uglasen odgovor pa je bil (verbalna nota 2. decembra 1974, da je Avstrija izpolnila »pretežni del« svojih obveznosti iz sedmega člena državne pogodbe (1955), čeravno zdaj tudi uradno vztraja pri »ugotavljanju manjšine« (ne glede na formalno obliko) in mnogih drugih negativnih stvareh, ki smo se jih v tej retrospektivi delno dotaknili. Osrednje prvine tega procesa v minulih letih so nazorne: glavni udarec smo doživeli leta 1958, sledili so mu drugi ob stopnjevanju nestrpnosti in potiskanja avtohtone slovenske narodnostne skupnosti v vedno bolj podrejen (diskriminacijski) položaj.

»Historia docet« (ostalo prepuščam vrednotenju bralca).

Pesmi



Lojze
Krakar

POTRPITE, TAKOJ GREM, LE TOLE
želim še povedati: polnočna in poldnevna
stran, zahodni in vzhodni breg,
vse to je daleč, a videti
moramo vse, če se hočemo
vrniti zreli kakor uvele
jagode šipka v roke jeseni.

Poznati moramo priokus
 neskončnega snežnega meteža na severu
 in rane od šape belega medveda,
 peščeno poplavo v puščavi Gobi
 in repatico v jutrovi deželi,
 da bomo znali razločiti: to je kost,
 to poldan, to bog, to otrok, to žamet
 ali kar tako: to je, to ni.
 Težka je ta šola, mnogi ne morejo
 dojeti vsega, vsi iz mojega razreda,
 ki smo se učili en sam predmet, vojno,
 smo popadali iz skoraj vsega drugega:
 iz šumenja listja v jesenskem gozdu,
 iz peke kruha za velike praznike,
 iz življenja metuljev, iz otroškega potepanja
 in pomladne brstitve. Vsi, vam pravim.

RUMENI TOPOLI, ZARISANI

na pepelnato ozadje jeseni —
 predzarja zime.
 Zapoznalo jutro na poti
 in konji, ki se več ne mudi jim nikamor —
 naše predzadnje spoznanje.
 Prezgodnji večer pri ognjišču,
 ki dim njegov solze pekoče izvablja nam —
 predtema večnega.

NOCOJ BO NEKDO PRIŠEL.

Vsa pota so oblekla že zjutraj
 zakmašno belo obleko
 in zvezde so že ob zdanitvi
 začele sijati skozi okna,
 peči so v vseh sobah se same
 razgrele tako nenavadno,
 da zdi se mi, kot bi pomladi
 nasproti že šli. Premišljam:
 bom buden, bom vzdržal do ure
 večerne, mogoče že pozne,
 ko pride Nekdo, da povem mu
 to pesem, ki se že od jutra
 zagnano učim jo na pamet,
 premišljam: bom tu še, ko pride

Nekdo, da mu rečem: sédi,
pogače mu dam in žganja
in gnjati in vina in ... kaj pa,
če On več nikoli ne pride
in nikdar ne povem mu te pesmi?

GODRNJAJE SE DVIJNE ZEMLJA

iz spanja, še vsa neprespana
odide k studencu, se umije
in splete lase si. Res, komaj
čez polnoč je, a nič ne pomaga,
prišel je čas vélike žetve
in treba je na moč pohiteti,
da čas dohitimo. Nažeti
si moramo snopja za zimo,
da, zemlja, ki zdaj godrnjavo
nas gledaš spod mlečne ceste,
nažeti je treba si snopja
pšenice in sonca in petja
predsvitnega ptiča za tisto
neumljivo čakanje, ki čaka
nas tam pred poslednjimi vrati.

ČIGAVA JE TA STRD, KI JE NE SMEM

pokusiti, čigav ta bezgov grm,
ki umika mi svoj vonj, čigav ta čas,
ki moram ga prebdeti, kdo gradi
si poleg mene to veliko senco,
čigava je ta žena, ki je meni
iztožila le bol, drugam pa šla
s sladkostmi svojimi, čigav otrok
se zgubil mi je v nedrih, kdo prispel bo
nocoj, da delamo te slavoloke,
kdo vrne mi, kar sem zapravil, komu
sem storil, bog moj, tolikšno krivicó,
da mi zastaja dih od bolečine
in se srce mi v živ pekel razžarja?

SREDI MED BOJNIMI OKOPI

vijuga se skozme reka,
ki ob njej še v nedavnem času
bilí so srditi boji.

Mrliči z obeh strani reke
 so zbratili v njej se in ona
 jih je vsa vdana nosila
 — četudi preluknjana od krogel —
 do svojega ustja in tam jih
 izročala večni svobodi.
 Zdaj reka — grobar je že zdavnaj
 brez dela, pa pestuje včasih
 zaljubljenčce v čolnih, ki zmeraj
 ne verjamejo še, da že zdavnaj
 so prav tu v bližini ubili
 kot talca boga ljubezni —
 in ko jih pestuje, poje
 jim pesem, ki se je naučila
 nekoč je v stogrlem zboru
 življenja pri maestru soncu,
 pesem o žarečem pogumu,
 da tečeš med bregovi smrti,
 pesem o svobodi mrtvih
 in zelenem vijuganju v jutri.

TI, KI TE ČRKA

uboga, napiši
 v vodo imena
 strahov in žvepla,
 krvi in lobanj, ki
 z mrzlim pogledom
 nam žagajo dušo
 na praprvine.
 Označi to vodo,
 da je ne bi več pili,
 si nikdar ob žveplu
 greli več udov,
 se nikdar rodili
 in v praprah razpadli,
 še prej ko zaslišimo
 sodbo: živeti.

ŽIVETI KAKOR ČLOVEK: NAD PREPADOM

viseti oprijet za šipkov grm.
 Živeti kakor šipkov grm: cveteti
 kot bel oblak in kot krvav spomin.

Živeti kakor svoj spomin: nenehno
v peščeni uri biti izpraznjen del.
Peščena ura biti: v nič se izteči
in tudi za seboj pustiti nič.

OD APOKALIPSE DO UPANJA

se kdaj pa kdaj vzboči mavrica.
Zgodi pa se to, če na cesti kje
srečaš se s soncem, ki v mesto gre
z otroškim vozičkom in rado ti
pokaže v njem malo sončece.
Zgodi se to spet, ko kdo reče ti
nenadoma sredi ledenega
predmraka: pridi, otali se,
saj si naš človek, kam rad bi še?
Zgodi se to še, ko razpoči se
med prsti ti grozdna jagoda,
da kri rodne zemlje razlije se
predte in vidiš, iz česa si.
In končno je to, če za divjimi
neurji naenkrat prikaže se
dolina vsa v noši pisani,
rodovitna kot zvezde opolnoči.

PAZNANIČNA SVETLOBA VÉLIKE KATEDRALE,

svetloba julija.
Pred vrati katedrale grbavec z zadnjimi
ostanki srca in udov,
notri v katedrali pa vélika zadušnica
s kadilom in zlatom in orglami,
zadušnica za nekim kraljem neznanega
kraljestva, rodu in imena.
Svetloba vélike katedrale z orglami,
donečimi v brezkončnem prostranstvu,
prostranstvo z dušami gobavcev, čakajočimi
boga pred nebeškimi vrati.
Med njimi stojim, zalit z minljivostjo
svetlobe brezkončne prostranosti
in mislim: je bila tudi Jobova zadušnica
nekoč tako svetlo julijska?